

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
БИОЛОГИЯ ЖӘНЕ BIOTEХНОЛОГИЯ ФАКУЛЬТЕТІ
БИОАЛУАНТҮРЛІЛІК ЖӘНЕ BIOPESУPCTAP КАФЕДPАСЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
ФАКУЛЬТЕТ БИОЛОГИИ И BIOTEХНОЛОГИИ
КАФЕДРА БИOPАЗНОOБPАЗИЯ И BIOPESУPCTOB**

Ғалым - цитолог, гистолог, биология ғылымдарының докторы, профессор Қазақстан Ұлттық Ғылым Академиясының Құрметті мүшесі, Қазақстан Ұлттық Жаратылыстану Ғылымдарының Академиясының және Ресей Жаратылыстану Академиясының академигі **Сапаров Қуандық Әбенұлының 75 жылдығына арналған**

«ЗАМАНАУИ БИОЛОГИЯ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БИОАЛУАНТҮРЛІЛІКТІ САҚТАУДЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ» тақырыбында
Республикалық ғылыми–әдістемелік конференция
24 қараша, 2017 ж.

**Республиканская научно-методическая конференция
«АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ
БИОЛОГИИ И СОХРАНЕНИЯ БИOPESУPCTOB
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»,
Посвященная 75-летию ученого-цитолога, доктора
биологических наук, профессора, Почетного члена
Национальной Академии Наук Республики Казахстан,
академика Казахстанской национальной академии естественных
наук и Российской академии естествознания
Сапарова Қуандық Абеневича**
24 ноября 2017 г.

Алматы 2017

УДК

Материалы Республиканской научно-методической конференции «Актуальные проблемы современной биологии и сохранения биоресурсов Республики Казахстан», Посвященной 75-летию ученого-цитолога, доктора биологических наук, профессора, Почетного члена Национальной Академии Наук Республики Казахстан, академика Казахстанской национальной академии естественных наук и Российской академии естествознания Сапарова Куандыка Абеневича. - Алматы, 2017. – 238 с.

ISBN

Материалы Республиканской научно-методической конференции «Актуальные проблемы современной биологии и сохранения биоресурсов Республики Казахстан», посвященной 75-летию ученого-цитолога, доктора биологических наук, профессора, Почетного члена Национальной Академии Наук Республики Казахстан, академика Казахстанской национальной академии естественных наук и Российской академии естествознания Сапарова Куандыка Абеневича. Сборник материалов научной конференции посвящен актуальным проблемам современной биологии и различным аспектам сохранения и рационального использования биоресурсов Казахстана.

ISBN

жауын-шашындарда ыдырау әсерінен, мұнай өнімдері жердің терең қабаттарына оңай сіңеді. Одан әрі мұнай өнімдері құрамындағы микроорганизмдер әсерінен тотығу процесі жүріп топырақ құрамындағы мұнай өнімдерінің мөлшері азаяды. Ал, жаз мезгіліндегі сынамалар көктем мен күз мезгіліне қарағанда орташа жағдайда ластанғаны байқалады. Себебі, жазда күн ыстық болады.

ЕСІК ЖЕМІС-ЖИДЕК КОНСЕРВІЛЕУ ЗАУЫТЫНЫҢ ӘР ТҮРЛІ ҚЫЗАНАҚ СОРТТАРЫНАН БӨЛІНІП АЛЫНҒАН ТАЗА ДАҚЫЛДАРДЫ ИДЕНТИФИКАЦИЯЛАУ

Мәлік А.М., Әділ Ә.Б., Абдиева Г.Ж., Уалиева П.С.

*әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті, Алматы,
Қазақстан, azhar_94-03@mail.ru*

Қазіргі таңда ауылшаруашылық өнімдерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Әртүрлі өндіріс орындарында қолданылатын шикізат көздері мен өнімдердің биоқауіпсіздігін қамтамасыз етуде олардың сапасы маңызды рөл атқарады. Соның ішінде «Есік жеміс-жидек консервілеу зауыты» Қазақстан Республикасындағы ауылшаруашылық өнімдерін қайта өңдеу және томат концентраттарын, алма езбесін өндіретін ең ірі компаниялардың бірі болып саналады. Сонымен қатар, өндіріс орынында қолданылатын қызанақ сорттарының ауру туғызатын бактериялық қоздырғыштары кездесетіндіктен, өндіріс орнын экономикалық шығынға алып келеді. Туындаған мәселені шешу үшін көкөністерде ауру туғызатын бактериялық қоздырғыштардың түрлерін идентификациялап анықтау өнімдерде кездесетін бактериялық ауру түрлерінің алдын алуға арналған биопрепараттардың жаңа түрлерін алуғамүмкіндік береді.

Жұмыстың мақсаты «Есік жеміс-жидек консервілеу зауытының» қызанақ сорттары және концентрленген қызанақ пастасы шикізатының микрофлорасын зерттеу және бактериялық ауруларға шалдыққан қызанақ үлгілерінен бөлініп алынған таза дақылдарды идентификациялау.

Жұмыс барысында ЖШС Есік жеміс-жидек консервілеу зауытынан алынған сау және әр түрлі ауруға шалдыққан қызанақ сорттары және концентрацияланған қызанақ пастасы шикізаты пайдаланылды.

Қызанақ пастасын дайындауда пайдаланылатын қызанақ сорттарының сау және ауруға шалдыққан түрлері таңдалынып алынды. Микробтық ауруға шалдыққан және сау Астерикс F1, 12-15 F1 және Лукомечь қызанақ сорттарының микрофлорасының сандық және сапалық құрамы зерттелініп, әмбебап және дифференциалды – диагностикалық қоректік орталарда қызанақ сорттарының микрофлорасынан таза дақылдар бөлініп алынып, морфологиялық – культуралдық қасиеттері зерттелінді. Іріктелініп алынған таза дақылдар генетикалық әдіс ПТР-анализі бойынша ITS аймағының нуклеотидтік анализі арқылы идентификация жүргізілді. Филогенетикалық ағаштарды құру үшін - Mega 3.1 бағдарламасы пайдаланылды. Нуклеотидті тізбектерін сәйкестендіру үшін ClustalW алгоритмі қолданылды, ағаштарды құру жақын көршілестерінің қосылуы әдісі (Neighbor-Joining NJ) бойынша жүргізілді.

Зерттеу жұмысы барысында ЖШС Есік жеміс-жидек консервілеу зауытынан алынған концентренген қызанақ пастасы шикізатының санитарлы - микробиологиялық көрсеткіштері зерттелініп, микробиологиялық тазалағы жоғары екендігі анықталды. Қызанақ пастасы шикізатының органолептикалық және химиялық қасиеттеріне салыстырмалы баға берілді.

Қызанақ үлгілерінен бөлініп алынған таза дақылдарды генетикалық талдау нәтижесінде ПТР анализі бойынша штамдар *Aerococcus viridans*, *Enterobacter sp.* және *Bacillus thuringiensis E ca2* түрлеріне дейін идентификацияланды.

Ғылыми жетекшісі: б.ғ.к., Абдиева Г.Ж.

МЕДИЦИНАЛЫҚ ЖОО СТУДЕНТТЕРІНІҢ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ АУЫР МЕКТЕП СӨМКЕЛЕРІН ЗЕРТТЕУДЕГІ МОНИТОРИНГІ

Молдакарызова А.Ж., Таракова К.А., Нұғыманова Н.И.

Акимбаева Д.

*С.Д. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина
университеті, Алматы қ, ҚР, aijan202@mail.ru*

Халықтың денсаулығы – қоғамымыздың заманауи талаптарының басты мәселесі болып табылады. Бүгінгі таңда орын алып отырған экономикалық дағдарыс, әлеуметтік мәселелердің ұшығуы халық денсаулығына кері әсерін

Изимова Р. Нұрман Л., Шәкіржан А. ПРИОРИТЕТНЫЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ АКТЮБИНСКОЙ ОБЛАСТИ	120
Инюшин В.М. О БИОФИЗИЧЕСКИХ ПРЕДВЕСТНИКАХ ЗЕМЛЕТРЯСЕНИЙ В РАЙОНЕ Г. АЛМАТЫ	122
Кожыханов С.М., Койжигитова М., Аблайханова Н.Т., Тусіпбекова Г.А., Аблайханова Нурзат, Бакытжан К., Есимсіитова З.Б., Төлеуханов С.Т. РОЛЬ ЭНТЕРОСОРБЕНТОВ В ДЕТОКСИКАЦИОННЫХ ПРОЦЕССАХ ОРГАНИЗМА	124
Көшім А.Ф., Бексеитова Р.Т., Сергеева А.М. ЫРҒЫЗ-ТОРҒАЙТАБИҒИ РЕЗЕРВАТТЫҢ ГЕОМОРФОЖҮЙЕЛЕРІ	126
Маден С.С., Бисенов У.К., Жагипарова Ж.Ж. ШЫҒЫС МАҚАТ АУДАНЫНЫҢ МҰНАЙ ӨНІМДЕРІМЕН ЛАСТАҢҒАН ЖЕРЛЕРІ	128
Мәлік А.М., Әділ Ә.Б., Абдиева Г.Ж., Уалиева П.С. ЕСІК ЖЕМІС-ЖИДЕК КОНСЕРВІЛЕУ ЗАУЫТЫНЫҢ ӘР ТҮРЛІ ҚЫЗАНАҚ СОРТТАРЫНАН БӨЛІНІП АЛЫҢҒАН ТАЗА ДАҚЫЛДАРДЫ ИДЕНТИФИКАЦИЯЛАУ	130
Молдакарызова А.Ж., Таракова К.А., Нұғыманова Н.И. Акимбаева Д. МЕДИЦИНАЛЫҚ ЖОО СТУДЕНТТЕРІНІҢ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ АУЫР МЕКТЕП СӨМКЕЛЕРІН ЗЕРТТЕУДЕГІ МОНИТОРИНГІ	131
Муратова Ы.Б., Адманова Г.Б. ИЗУЧЕНИЕ ОБРАЗОВАНИЯ ПЛЕСЕНИ В МНОГОКВАРТИРНЫХ ДОМАХ И ПУТИ ЕЕ ПРЕДОТВРАЩЕНИЕ	133
Мусаева А.С., Тулекей М.Д., Оразымбетова З.С., Всеволодов Э.Б. ЭКОЛОГО-ЦИТОГЕНЕТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ МУТАГЕННОСТИ ВОДЫ ИЗ НЕКОТОРЫХ ПРИРОДНЫХ ВОДОЕМОВ КАЗАХСТАНСКОГО ПРИКАСПИЯ	135
Мухамеджанова А., Ережепов А., Аликулов З. ОБНАРУЖЕНИЕ ОКСИДА АЗОТА, ОБРАЗОВАННОГО ИЗ НИТРАТОВ И НИТРИТОВ КСАНТИНОКСИДАЗОЙ	137